

TYGODNIK BBN

PRZEGLĄD INFORMACJI
O BEZPIECZEŃSTWIE NARODOWYM
WRAZ Z KOMENTARZEM

Numer 100
23 – 29 sierpnia 2012 r.

- Polski głos w dyskusji o przyszłości Europy 3
- Uzbekistan: sprzeczne sygnały w sprawie neutralności 3
- Regionalne implikacje śmierci premiera Etiopii Melesa Zenawiego 4
- Święto Lotnictwa 6
- Wzrost zagrożenia atakami *green on blue* w Afganistanie 7
- IV Zjazd Polonii w Warszawie 9
- Wyrok skazujący dla Andersa Breivika 10
- 20. rocznica pożaru w Kuźni Raciborskiej 11

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski
(przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Czesław Juźwik,
Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor naczelny: Zdzisław Lachowski
Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Kamil Sobczyk, Michał Grzelak,
Aleksandra Dąbek

W przygotowaniu komentarzy uczestniczyli:

Ewa Mazur-Cieślik
Florentyna Kurzeja
Magdalena Adamczuk
Paulina Calińska
Czesław Józwik
Dominik Jankowski
Leszek Wiszniewski
Mariusz Fryc
Przemysław Siejczuk
Rafał Piotr Kaczmarczyk

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych
Wydział Monitoringu Informacji o Bezpieczeństwie
ul. Karowa 10, 00-315 Warszawa,
tel. + 48 22 695 18 77, faks + 48 22 695 18 63
e-mail: wmiob@bbn.gov.pl, bbn@bbn.gov.pl
www.bbn.gov.pl

Polski głos w dyskusji o przyszłości Europy

27 sierpnia 2012 r. minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski był gościem specjalnym dorocznych narad ambasadorów w Estonii i w Niemczech. W Tallinie minister R. Sikorski wystąpił z wykładem dotyczącym modernizacji służby zagranicznej. W Berlinie – wraz z ministrami spraw zagranicznych Niemiec i Belgii, Guido Westerwellem i Didierem Reyndersem – wygłosił przemówienie na temat rozwoju integracji europejskiej¹.

Minister R. Sikorski opowiedział się za dalszym wzmocnieniem strefy euro przez poprawę dyscypliny fiskalnej, reformy gospodarcze, a w dłuższej perspektywie także pogłębienie unii gospodarczej. Szef polskiej dyplomacji nie powrócił do postulatu federalizacji Europy, wokół którego zbudowane było jego listopadowe wystąpienie na berlińskim forum Niemieckiego Towarzystwa Polityki Zagranicznej. Za wystarczające instrumenty stopniowego powrotu do równowagi ekonomicznej w Europie uznał on m.in. skuteczne wykorzystanie zaaprobowanego w czasie prezydentury Polski w Radzie UE pakietu reform zarządzania gospodarczego w UE (tzw. sześciopaku) oraz Europejskiego Instrumentu Stabilności Finansowej wraz z Europejskim Mechanizmem Stabilności. Konkretnie propozycje zmian traktatowych mających sprzyjać budowie unii politycznej, przedstawione przez ministra R. Sikorskiego w niemieckim MSZ, najprawdopodobniej będą rozpatrywane po uspokojeniu sytuacji. Propozycje te obejmują m.in. dziedzinę polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. R. Sikorski postulował wprowadzenie procedury głosowania kwalifikowaną większością przy przyjmowaniu decyzji w niektórych obszarach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa oraz utworzenie stanowiska zastępcy wysokiego przedstawiciela UE, odpowiedzialnego za politykę bezpieczeństwa.

Ustabilizowanie sytuacji finansowej i gospodarczej w Europie jest koniecznym warunkiem wzmocnienia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Niestabilność i nieprzewidywalność tej sytuacji nie sprzyja jej rozwojowi. Ewentualny rozpad strefy euro miałby szereg negatywnych konsekwencji, także w dziedzinie polityki bezpieczeństwa. Prowadziłby m.in. do pogłębienia braku zaufania w relacjach między państwami europejskimi, skutkując stopniową renacjonalizacją polityki zagranicznej państw Unii.

Uzbekistan: sprzeczne sygnały w sprawie neutralności

31 lipca niższa izba parlamentu Uzbekistanu przyjęła zaproponowaną przez prezydenta Islama Karimowa nową koncepcję polityki zagranicznej. Dokument zakłada m.in. zakaz rozmieszczania na terytorium Uzbekistanu zagranicznych baz wojskowych. Przewiduje też, że Uzbekistan nie będzie uczestniczyć w żadnym bloku wojskowym czy politycznym, a jego siły zbrojne nie wezmą udziału w operacjach pokojowych poza granicami państwa². Jednocześnie Uzbekistan „zastrzega sobie prawo zawierania sojuszy, przystępowania do wspólnot i innych organizacji międzypaństwowych oraz wycofywania się z nich,

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

kierując się najlepszymi interesami państwa³. Przewiduje się, że dokument zostanie przyjęty przez wyższą izbę parlamentu jeszcze w sierpniu br.⁴.

Dwa miesiące przed przyjęciem przez niższą izbę parlamentu nowej koncepcji polityki zagranicznej, kiedy to Uzbekistan bezterminowo zawiesił członkostwo w Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ), uzbeckie władze uzasadniały ten krok „niespójnością planów Uzbekistanu z planami OUBZ w sprawie podniesienia poziomu współpracy wojskowej”. Spekulowano wówczas, że Uzbekistan zamierza odnowić współpracę z USA oraz zgodzić się na ponowne otwarcie amerykańskiej bazy wojskowej, która działała na terenie tego państwa do 2005 r. Jej zamknięcie nastąpiło na skutek potępionego przez USA i państwa UE brutalnego stłumienia zamieszek w Andizanie. W Uzbekistanie pozostała niemiecka baza lotnicza w Termezie, wykorzystywana do wsparcia misji transportowych i zaopatrzeniowych dla niemieckiego kontyngentu w Afganistanie.

Doradca sekretarza stanu USA do spraw Azji Środkowej Robert Blake po ogłoszeniu uzbeckiego dokumentu poinformował, że Stany Zjednoczone nie zamierzają otwierać w Uzbekistanie baz wojskowych. Z kolei, wydawana w Uzbekistanie przez rządzącą partię Nur Otan, gazeta „Liter” zamieściła artykuł, mówiący o planach podpisania amerykańsko-uzbeckiej umowy o współpracy, uznającej Uzbekistan za jednego z kluczowych sojuszników USA, zawierającej również zapisy o pomocy finansowej dla Uzbekistanu.

Uzbekistan jest dla NATO i ISAF państwem niezwykle istotnym, przede wszystkim z racji położenia geograficznego. Obecnie prawo do korzystania z przygranicznej bazy Termez i tranzytu zaopatrzenia do baz w Afganistanie jest ważne, jednak w 2014 r., kiedy wycofywana będzie większość używanego przez ISAF sprzętu bojowego, dostęp do lotnisk i baz w państwie graniczącym z Afganistanem będzie niezbędny.

Wydaje się, że powodem przygotowania nowej koncepcji polityki zagranicznej Uzbekistanu jest chęć dogodnego zdystansowania się od głównych aktorów zainteresowanych regionem: Rosji, USA i Chin, a jednocześnie nieantagonizowania ich, zwłaszcza Rosji. Podobnie jak dla USA, Uzbekistan ma ogromne znaczenie strategiczne dla Rosji i vice versa – Rosja jest ważnym partnerem dla Uzbekistanu. Stąd też uzbecka gotowość do współpracy z USA przy wycofywaniu wojsk z Afganistanu i spodziewane korzyści finansowe uzupełniane są sygnałami o neutralności, mającymi uspokoić Rosję zainteresowaną utrzymaniem swoich wpływów w regionie.

Regionalne implikacje śmierci premiera Etiopii Melesa Zenawiego

21 sierpnia 2012 r. po ciężkiej chorobie zmarł premier Etiopii Meles Zenawi. W ciągu 21 lat jego rządów państwo, które początkowo symbolizowało biedę i anarchię, stało się ważnym eksporterem żywności oraz, z pomocą zachodnią, ustabilizowało rządy – niestety dyktatorskie. Tymczasową władzę objął wicepremier i minister spraw zagranicznych Hajle Marjam Desalegne⁵.

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Śmierć premiera Melesa tworzy polityczną próżnię w kraju – konsekwentnie pozbywał się on bowiem ze swojego otoczenia polityków zdolnych do przejęcia przywództwa. H.M. Desalegne znalazł się w rządzie w 2010 r. w wyniku ustępstwa na rzecz plemion zamieszkujących południe kraju, jednak w klinczu między rywalizującymi frakcjami etnicznymi rządzącej Etiopskiej Ludowo-Rewolucyjnej Partii Demokratycznej prawdopodobnie zachowa formalną władzę. Walka o władzę realną może poważnie zagrozić chwiejnej równowadze politycznej w kraju, a także osłabić aktywność Etiopii na forum afrykańskim.

Warto w tym kontekście przypomnieć, że Meles odgrywał pierwszoplanową rolę „wielkiego człowieka” Afryki, a przynajmniej w regionie „rogu” tego kontynentu. Obalił komunistyczny reżim Mengistu Haile Marjama, pośredniczył m.in. w negocjacjach między Sudanem a Sudanem Południowym oraz w rozmowach z Sudanem i Egiptem dotyczących wykorzystania wód Nilu. Za jego rządów Etiopia dwukrotnie podejmowała w sąsiedniej Somalii interwencje zbrojne przeciwko muzułmańskim fundamentalistom. Z kolei w latach 1998–2000 Meles prowadził wojnę graniczną z będącą niegdyś etiopską prowincją Erytreą, która oskarżana jest o wspieranie terrorystów ze współpracującej z Al-Kaidą organizacji Al-Szabab. Odejście Melesa Zenawiego stwarza ryzyko powrotu niestabilności nie tylko wewnątrz kraju, ale i w państwach ościennych.

Święto Lotnictwa

28 sierpnia 2012 r. w całej Polsce odbyły się uroczyste obchody Święta Lotnictwa Polskiego. Tegoroczne uroczystości były połączone z VI Światowym Zjazdem Lotników Polskich, odbywającym się 24–29 sierpnia br.

Obchody Święta Lotnictwa Polskiego jednoczą nie tylko lotnictwo wojskowe, ale także cywilne oraz przemysł lotniczy. Kulminacyjnym punktem obchodów był apel przed Pomnikiem Lotników polskich poległych w latach 1939–1945 oraz defilada lotnicza (przelet formacji samolotów różnych typów nad Warszawą), a także wręczenie odznaczeń oraz wyróżnień państwowych i resortowych.

Święto Lotnictwa Polskiego było okazją do przypomnienia historycznych dokonań i zasług polskich lotników dla kraju oraz całej Europy, ale także do podkreślenia znaczenia Sił Powietrznych RP w zapewnianiu bezpieczeństwa narodowego Polski oraz przypomnienia wyzwań, przed jakimi staje dzisiaj polskie lotnictwo wojskowe, również w wymiarze sojuszniczym. Nowoczesne lotnictwo wojskowe odgrywa niezwykle istotną rolę na współczesnym polu walki. Dzisiejsze samoloty -to sprzęt o najwyższym stopniu zaawansowania technicznego i ogromnych możliwościach operacyjnych, ale jednocześnie wymagający wysokiej jakości obsługi i świetnie wyszkolonych pilotów.

Siły powietrzne to zarazem bardzo kosztowny rodzaj sił zbrojnych. Nie wszystkie kraje stać dzisiaj na utrzymywanie własnego lotnictwa wojskowego. Między innymi z tego powodu polscy piloci pełnią rotacyjne dyżury, kontrolując przestrzeń powietrzną państw bałtyckich – sojuszników Polski w NATO (misja „Air Policing”). Wiele krajów stoi obecnie przed koniecznością wycofywania samolotów i śmigłowców starszych generacji o ograniczonej przydatności na dzisiejszym polu walki. W obliczu kryzysu finansowego nawet bogate kraje europejskie decydują się na redukcję złożonych wcześniej zamówień. Taki los spotkał m.in. program europejskiego samolotu wielozadaniowego Eurofighter.

Polska wdrożyła program wyposażenia sił powietrznych w samoloty F-16, choć nie udało się uniknąć błędów w trakcie jego realizacji. W 2012 r. piloci i personel naziemny Sił Powietrznych RP po raz pierwszy wzięli udział w elitarnych ćwiczeniach Red Flag 2012, odbywających się w amerykańskiej bazie na Alasce. Było to swoiste podsumowanie najważniejszego etapu wdrażania programu F-16.

Polskie lotnictwo wojskowe czeka m.in. rozwiązanie problemu utrzymania określonych zdolności obronnych po zbliżającym się terminie wycofania pozostających jeszcze w służbie, ale przestarzałych technicznie samolotów Su-22, których modernizacja została uznana za niecelową. Na poprawę zdolności operacyjnych Sił Zbrojnych RP w zakresie transportu strategicznego pozytywnie wpłynęła realizacja programu C-130, czyli uzyskania samolotów transportowych Hercules w ramach amerykańskiego programu Foreign Military Financing.

Wyzwaniem będą z pewnością samoloty i aparaty bezzałogowe. Tendencja coraz szerszego wykorzystywania bezzałogowców, nie tylko w charakterze środków rozpoznania powietrznego, ale także uzbrojonych maszyn, zdolnych do podjęcia walki z samolotami pilotowanymi przez człowieka, jest dobrze widoczna

BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE

w dzisiejszych operacjach i trendach rozwojowych.

Rozwojowi Sił Powietrznych RP musi towarzyszyć budowa zintegrowanego systemu obrony powietrznej. Taki właśnie priorytet wskazał Prezydent B. Komorowski, określając główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP na lata 2013–2022.

Wzrost zagrożenia atakami *green on blue* w Afganistanie

Siedem ataków typu *green on blue* (w nazewnictwie NATO oznacza to niespodziewany atak policjantów lub żołnierzy Afgańskich Sił Bezpieczeństwa [ANSF] na żołnierzy ISAF) w ciągu 11 dni, jakie miały miejsce w Afganistanie, przyciągnęło uwagę mediów i wywołało reakcję dowódców ISAF, a także nasiliło spekulacje na temat infiltracji ANSF przez afgańskich rebeliantów oraz skuteczności ISAF w przeciwdziałaniu temu zjawisku.

Dotychczas incydenty *green on blue* w obszarze działania sił międzynarodowych były rzadkością. W 2008 r. odnotowano zaledwie jeden taki przypadek. W 2009 r., gdy do Afganistanu skierowano dodatkowych 33 tys. amerykańskich żołnierzy, liczba incydentów wzrosła do czterech. W 2011 r. miało miejsce już 12 takich ataków, a od początku 2012 r. (do 17 sierpnia), odnotowano aż 26 incydentów tego typu, w których zginęło 39 żołnierzy koalicji. Do większości ataków *green on blue* doszło w południowej części Afganistanu, a największe straty ponieśli do tej pory Amerykanie, Brytyjczycy i Francuzi⁶. Ostatnie wydarzenia spotkały się z szybką reakcją dowódców ISAF, którzy podjęli środki zapobiegawcze – m.in. zmienili zasady bezpieczeństwa i używania broni.

Wzrost liczby ataków green on blue może wskazywać na wpisanie tej nowej taktyki na stałe do arsenału środków stosowanych przez rebeliantów. Co gorsza, następuje on w trakcie zaawansowanej fazy procesu przekazywania odpowiedzialności za bezpieczeństwo w Afganistanie autonomicznym ANSF – szkolonym przez żołnierzy międzynarodowej koalicji. Na szersze tło polityczne tych incydentów nakłada się oficjalne potwierdzenie przez NATO terminu zakończenia operacji ISAF w 2014 r.

W kontekście wspomnianych wydarzeń rodzi się pytanie, czy nasilenie incydentów green on blue jest rzeczywiście efektem skutecznej infiltracji ANSF i lepszej koordynacji działań przez rebeliantów, pogarszających się stosunków między żołnierzami ISAF lub wypadkową wpływu obu tych czynników, czy też ma inne, mniej jednoznaczne przyczyny.

Ostatnie ataki miały miejsce wkrótce po oświadczeniu wydanym przez duchowego przywódcę talibskich rebeliantów mułłę Omara, który stwierdził m.in., że bojownikom udało się skutecznie przeniknąć do ANSF w celu kontynuowania ataków green on blue. Ewidentnie rebelianci świadomie usiłują nadać tym atakom duże znaczenie polityczne, aby wywierać psychologiczną presję na żołnierzy ISAF.

Choć dotychczas w stosunku do polskiego kontyngentu wojskowego nie odnotowano tego typu incydentów, zagrożenie jest traktowane bardzo

BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE

poważnie. Oprócz doraźnych środków, wzmacniających bezpieczeństwo żołnierzy PKW, zdecydowano o dodatkowym przeszkoleniu w tym zakresie kolejnych zmian przygotowujących się do misji.

Należy zauważyć, że mimo wzrostu liczby incydentów w stosunku do 2011 r., ataki te są wciąż niewielką częścią wszystkich ataków (bezpośrednich i pośrednich) mających miejsce w Afganistanie. Niemniej jednak i tak składają się one na 13 proc. przypadków śmiertelnych wśród żołnierzy ISAF⁷. Incydenty te mają realny wpływ na świadomość opinii publicznej państw zaangażowanych w operację ISAF, afgańską ludność, a także negatywnie oddziałują na stosunki wojskowe panujące między żołnierzami ISAF a ANSF.

Ocena stopnia infiltracji ANSF przez rebeliantów oraz skuteczność koordynacji ich działań może mieć tylko charakter szacunkowy. Jest prawdopodobne, że stopień ten w najbliższym okresie będzie wzrastać. Sprzyja temu rozrost szeregów ANSF przy jednoczesnej redukcji liczebności ISAF; niewystarczająco efektywny system rekrutacji członków afgańskiej policji i wojska, a także spory i konflikty na tle kulturowym i religijnym między żołnierzami ISAF a afgańskimi siłami bezpieczeństwa.

IV Zjazd Polonii w Warszawie

24-26 sierpnia w Warszawie i Pułtusku odbył się IV Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy. W spotkaniu, które zainaugurował prezydent Bronisław Komorowski, udział wzięli m.in. marszałek Senatu Bogdan Borusewicz, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jerzy Pomianowski oraz prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Longin Komołowski. Tematyka obrad skupiała się głównie na sytuacji Polonii, edukacji i wykorzystaniu potencjału młodego pokolenia oraz możliwościach promocji Polski za granicą. W uchwałach zamykających IV Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy podjęto kwestie problemów, jakie pojawiły się po przejściu przez MSZ od Senatu RP opieki nad Polakami za granicą. Ponadto zwrócono uwagę na konieczność przyjęcia ustawy o repatriantach, sugerując oparcie się na projekcie ustawy zgłoszonej przez Obywatelski Komitet „Powrót do Ojczyzny”. Zaprotestowano również przeciwko dyskryminacyjnej polityce litewskiej w kwestii nauczania języka polskiego⁸.

Tematyka zjazdu wpisuje się w politykę MSZ w stosunku do organizacji polonijnych. Zgodnie z deklaracją ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, w relacjach z Polonią ministerstwo kładzie nacisk na współpracę a nie wyłącznie opiekę. Priorytetami polityki ministerstwa ma być współpraca gospodarcza z państwami, w których mieszka Polonia i Polacy, edukacja, promocja Polski za granicą oraz wspieranie powrotów do kraju.

W związku z faktem, że w 2012 r. MSZ przejęło od Senatu RP wsparcie programów i projektów polonijnych, w trakcie zjazdu Polonii pojawiło się kilka problematycznych kwestii. Najpoważniejszą z nich stało się, wywołane omawianym przejściem, opóźnienie uzyskania dostępu do środków finansowych, powodujące w konsekwencji trudności organizacyjne, zagrażające realizacji programów oraz projektów polonijnych, ze szczególnym uwzględnieniem działalności polonijnych mediów. Opóźnienie można tłumaczyć późnym podpisaniem budżetu oraz sporami toczonymi między MSZ a Senatem o opiekę nad Polonią i dysponowanie środkami finansowymi.

Biorąc pod uwagę wymogi formalne oraz długość samej procedury decyzyjnej, należałoby rozważyć stworzenie internetowego portalu umożliwiającego rejestrację wniosków o dofinansowanie organizacji polonijnych, co nie tylko skróciłoby procedurę, ale również zapobiegłoby powstawaniu błędów formalnych. System internetowej rejestracji wniosków z powodzeniem funkcjonuje w konkursach organizowanych przez MSZ w ramach polskiej pomocy rozwojowej i humanitarnej. Zgodnie z zapowiedziami ministerstwa, w celu usprawnienia procedury, konkursy na fundusze przewidziane na wsparcie Polonii w 2013 r. zostaną rozpisane już w październiku. Z pewnością usprawni to procedurę przyznawania i przekazywania środków, aczkolwiek pełna ocena efektywności tego procesu będzie możliwa dopiero po upływie pierwszego roku funkcjonowania systemu w ramach MSZ.

Kolejnym problemem, na który zwrócono uwagę podczas zjazdu, była kwestia projektu ustawy repatriacyjnej, służącej głównie Polakom ze Wschodu. Biorąc pod uwagę koszty, jakie dla budżetu państwa niesie wspomniany projekt ustawy przygotowany przez Obywatelski Komitet „Powrót do Ojczyzny”, szanse

na jego przyjęcie są znikome. Należałoby zastanowić się nad opracowaniem projektu, w którym niezbędną pomoc dla repatriantów świadczyłyby organizacje pozarządowe, działające przy wsparciu lub we współpracy np. samorządów lub podmiotów prywatnych.

Uczestnicy zjazdu zaprotestowali przeciwko kontynuowaniu przez władze litewskie polityki odbierania praw polskiej mniejszości narodowej. Ograniczanie prawa do nauczania w języku narodowym jest elementem tej polityki i negatywnie wpływa na nienajlepsze obecnie relacje między Polską a Litwą. Niezbędne jest wsparcie zdecydowanym działaniem polskiej dyplomacji dążeń litewskiej Polonii do zaprzestania tej dyskryminacji.

Wyrok skazujący dla Andersa Breivika

Po ponad roku od spektakularnego zamachów w Oslo i na wyspie Utøya, w których zginęło łącznie 77 osób, Norweg Anders Breivik został skazany na maksymalny przewidziany w norweskim prawie wymiar kary – 21 lat pozbawienia wolności⁹. Jego proces trwał od 16 kwietnia do 22 czerwca. Skazany w czasie procesu przyznał się do podłożenia bomby i zastrzelenia 69 osób, stwierdzając jednak, że nie popełnił przestępstwa, bowiem – w swoim przekonaniu – działał przeciw islamizacji Europy i narastającej wielokulturowości. Powiedział też, że ataki przeprowadziłby ponownie, oraz żałuje, że nie zabił więcej osób. A. Breivik zażądał dla siebie uniewinnienia. Rozpatrywana była także kwestia zdrowia psychicznego oskarżonego. W pierwszej ekspertyzie psychiatrycznej orzeczono, że 33-latek cierpi na schizofrenię paranoidalną i jako osoba niepoczytalna nie może być sądzony. Z drugiej ekspertyzy wynikało, że jest on wystarczająco zdrowy umysłowo, aby móc odpowiadać za popełnione czyny. Ostatecznie sąd uznał go za poczytalnego¹⁰.

Uznanie A. Breivika za poczytalnego, wydanie wyroku długoletniego więzienia oraz kwestia adekwatności tej kary do popełnionych czynów budzą wiele kontrowersji. Analizując wydany wyrok, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę, że kara ta może być wielokrotnie przedłużana, jeśli sąd uzna, że skazany nadal będzie stanowił zagrożenie dla społeczeństwa. Przed upływem 10 lat nie będzie mógł też starać się o przedterminowe zwolnienie. Istnieje zatem prawdopodobieństwo, że kara będzie równa dożywociu.

W odniesieniu do uznania A. Breivika za poczytalnego trzeba natomiast zauważyć, że poczytalność nie wyklucza choroby psychicznej. W terminologii prawniczej oznacza ona bowiem jedynie zdolność do rozpoznania znaczenia zarzucanego danej osobie czynu i pokierowania swoim postępowaniem w chwili jego popełniania, na co wiele chorób psychicznych pozwala. Zgodnie z norweskim prawem, wobec uznania A. Breivika za poczytalnego, wyrok nie mógł być surowszy.

Poza zakończeniem omawianego procesu sfinalizowany został także proces oceny działań norweskich służb i instytucji w kontekście wydarzeń w Oslo i na wyspie Utøya. Na niekorzyść norweskiego państwa przemawia raport niezależnej komisji powołanej przez premiera Jensa Stoltenberga, w którym stwierdzono, że zawiodły procedury bezpieczeństwa i zauważalny był brak

komunikacji między służbami. Uznano, że gdyby norweskie służby specjalne stanęły na wysokości zadania, można byłoby zapobiec tak dużej tragedii lub ograniczyć jej skutki.

Doświadczenia norweskich służb i wnioski z przeprowadzonego procesu powinny być dla europejskich państw podstawą do oceny własnych zdolności ochronnych i instrumentów prawnych (jak np. kontrola i ograniczenia w dostępie do materiałów podwójnego zastosowania, większe możliwości monitorowania cyberprzestrzeni pod kątem zachowań ekstremistycznych czy dostęp do broni palnej) oraz do budowy bardziej efektywnych mechanizmów reagowania na zagrożenia wynikające ze stosowania terrorystycznych metod działania.

20. rocznica pożaru w Kuźni Raciborskiej

W piątek 24 sierpnia 2012 r. w Rudach odbyły się uroczystości związane z dwudziestą rocznicą pożaru lasów w Kuźni Raciborskiej. W ramach spotkania odbyła się konferencja poświęcona doświadczeniom związanym z pożarem oraz ich wpływem na powstanie i funkcjonowanie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Pożar lasu w rejonie Kuźni Raciborskiej, Kędzierzyna-Koźła, Rud Raciborskich i Rudzińca na przełomie sierpnia i września 1992 r. uznano za największy w tej części Europy po II wojnie światowej. Objęty ogniem obszar miał powierzchnię ponad 9 tys. ha. Przez ponad dwadzieścia dni z pożarem walczyło około 10 tys. osób (strażaków, żołnierzy, policjantów, funkcjonariuszy obrony cywilnej oraz leśników), z których dwóch poniosło śmierć¹¹.

Pożary lasów w rejonie Kuźni Raciborskiej wystąpiły w wyjątkowo trudnym dla Polski momencie. Początek lat 90. XX w. oznaczał dla struktur państwowych zupełnie nową rzeczywistość ustrojową, ekonomiczną i organizacyjną. Te problemy nie ominęły także straży pożarnej czy Lasów Państwowych, ponieważ nowe ramy prawno-organizacyjne funkcjonowania tych podmiotów powstały w 1991 r.

Pożary lasów we wskazanych rejonach zdarzały się również we wcześniejszych latach, jednak nigdy nie były tak rozległe i tragiczne w skutkach. Doświadczenia z wydarzeń 1992 r. i przebiegu akcji gaśniczej pozwoliły wyciągnąć wnioski, które wykorzystano m.in. w procesie budowy i doskonalenia KSRG oraz tworzenia procedur zarządzania kryzysowego. Stały się także podstawą do rozwoju nowych technik i technologii przeciwpożarowych w leśnictwie. Uświadomiły, jak dużą rolę w ochronie przeciwpożarowej odgrywa profilaktyka. Przyczyną pożaru w Kuźni Raciborskiej były iskry z uszkodzonego hamulca w jednym z wagonów pociągu towarowego jadącego szlakiem wiodącym przez las. Właściwe zabezpieczenie szlaków komunikacyjnych, utworzenie i odpowiednie utrzymanie pasów przeciwpożarowych w samych lasach pozwoliłoby zapobiec, a przynajmniej zmniejszyć skutki pożaru.

Organizatorzy i uczestnicy konferencji (m.in. strażacy kierujący akcją gaśniczą 20 lat temu, a także leśnicy, którzy rekultywowali tereny pożarzyska podkreślali, że doświadczenia z dramatycznych wydarzeń zostały maksymalnie wykorzystane zarówno przez Państwową Straż Pożarną, jak i przez Lasy Państwowe. Obecnie teren pożarzyska jest obszarem badań i doświadczeń

BEZPIECZEŃSTWO POZAMILITARNE

z wielu dziedzin leśnictwa i ochrony przeciwpożarowej lasów. Utworzono rozległą sieć pasów przeciwpożarowych, ograniczając tym samym możliwość przemieszczania się ognia. Zmodyfikowano sieć dróg leśnych, w tym przeciwpożarowych, które ułatwiają dostęp do lasu w razie zagrożenia ogniem. Drewniane wieże obserwacyjne zastąpiono nowoczesnymi betonowymi lub stalowymi. Wybudowano i zmodernizowano wiele zbiorników pożarowych, a także usprawniono system łączności.

Utworzony w 1995 r. KSRG poddany był w ostatnich latach wielu sprawdzianom skuteczności podczas zagrożeń, które miały miejsce w Polsce (powodzie, katastrofy budowlane, wypadki komunikacyjne itp.). KSRG przeszedł te testy pomyślnie. Mimo to wskazane jest dalsze rozwijanie tego systemu, np. w postaci zintegrowanego krajowego systemu ratowniczego. Rozwój cywilizacyjny generuje bowiem nowe wyzwania dla służb i organizacji ratowniczych, powodując konieczność zmiany podejścia do nowych zagrożeń. System ratownictwa musi być ciągle dostosowywany do zmieniających się warunków, aby pozostawał przygotowany na każdą ewentualność.

WYSTĄPIENIA SZEFA BBN:

- **"Stary plan jest martwy". Co zrobi Polska?** – szef BBN w rozmowie z Onetem tłumaczy całościową koncepcję tarczy antyrakietowej w Europie
- **Szef BBN o strategicznych doświadczeniach Polski w NATO i UE** – zachęcamy do przeczytania publikacji szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego ministra Stanisława Kozieja, która ukazała się w najnowszym numerze kwartalnika "Bezpieczeństwo Narodowe".

Przypisy:

¹ msz.gov.pl, 24 sierpnia 2012 r.

² [Reuters](#), 2 sierpnia 2012 r.

³ [EDM](#), 15 sierpnia 2012 r.

⁴ union-report.ru, 3 sierpnia 2012 r.

⁵ [PAP](#), 21 lipca 2012 r.

⁶ [Attacks on U.S and NATO Soldiers by Afghan Security Forces](#)

⁷ cnn.com, 18 sierpnia 2012 r.

⁸ zjazdpolonii.pl

⁹ [Reuters](#), 24 sierpnia 2012 r.

¹⁰ [PAP](#), 24 sierpnia 2012 r.

¹¹ bbn.gov.pl, 24 sierpnia 2012 r.